

Pod cizím nebem:

Obyvatelé Litvy v sovětských lágrech
a deportace v letech 1940–1958

První vlna hromadných deportací z Litvy začala 14. června 1941 – přesně v den prvního výročí nezákonné okupace Litvy Sovětským svazem. Za pouhých sedm dní začne útok nacistů na Sovětský svaz, ale zatím se sovětská vláda baví terorizováním místního obyvatelstva. Okolo 27 000 civilistů, většinou žen a dětí, bylo přes noc zatčeno a v dobytčích vagónech odvezeno tisíce kilometrů daleko na Sibiř. Po druhé světové válce se deportace vrátily s ještě prudší intenzitou. Jen z Litvy bylo do táborů nucených prací v drsných arktických podmínkách odsunuto nejméně 130 000 občanů; pouze 60 000 se vrátilo.

Muzeum obětí genocidy při Středisku výzkumu genocidy a odboje obyvatel Litvy v roce 2011 připravilo velmi úspěšnou výstavu „Pod cizím nebem“, která představuje život deportovaných na Sibiři. Přeložena do mnoha jazyků, výstava procestovala Litvu i různé zahraniční státy a byla vystavena již více než 30krát. Na jednom místě shromažďuje doklady mnoha různých aspektů sovětské brutality a představuje takzvanou „kolektivní paměť“ Litevců na stalinské represe. Velvyslanectví Litevské republiky v ČR nyní s potěšením představuje tuto výstavu v česko-anglické verzi.

Jak je ale kolektivní paměť spojená s osobními vzpomínkami? „Kolektivní“ příběh, založený na číslech a faktech, které podtrhují rozsah tragédie, často opomíjí prostou lidskou perspektivu. Abychom se toho vyvarovali, velvyslanec Litevské republiky v ČR Laimonas Talat-Kelpša doplnil výstavu svým rodinným příběhem – oba jeho prarodiče zažili represe a jeho otec se na Sibiři narodil. Jeho Excelence si dovoluje interpretovat generacemi předávané „vzpomínky na vzpomínky“ a poukázat na pozoruhodný fakt, že lidé, kteří prošli skutečným utrpením, nemusí pociťovat nenávist nebo se snažit o pomstu. Stále ale chtějí vědět, proč se jim špatné věci staly. Vzhledem k rostoucímu rozsahu represí v dnešním Rusku se poslední žijící generace deportovaných bohužel nemusí dočkat spravedlivého uzavření...

